

Vergaderjaar 1986–1987

19545

Opheffing van de Raden van Arbeid

Nr. 9

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 5 maart 1987

1. Algemeen

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de reacties met betrekking tot bovengenoemd wetsvoorstel.

Met voldoening stel ik vast dat de leden van de fracties van het CDA, het GPV, de SGP en de RPF een aantal overwegingen van het kabinet om te komen tot het wetsvoorstel om de Raden van Arbeid op te heffen en te veranderen in districtskantoren van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) onderschrijven. De leden van de VVD-fractie hebben daarentegen met gemengde gevoelens van het voorstel kennisgenomen, echter niet in de eerste plaats vanwege de daarvoor aangevoerde argumenten, maar vanwege het moment waarop dit voorstel van wet bij de Tweede Kamer is ingediend. De leden van de fractie van de PvdA vinden dat de Kamer in een ongelukkige situatie verkeert om op dit moment een oordeel te moeten uitspreken over een voorstel over een deelreorganisatie binnen de uitvoering van de sociale zekerheid. De leden van de D66-fractie zijn vooralsnog niet overtuigd van de noodzaak op dit moment de Raden van Arbeid op te heffen. Ik hoop dat de beantwoording van de opmerkingen van de diverse fracties in deze memorie hun voorbehoud ten aanzien van de voorstellen of onderdelen daarvan zullen wegnemen.

In dit antwoord wordt bij de vragen zoveel mogelijk dezelfde volgorde aangehouden als in het voorlopig verslag.

1.1. *Vooruitlopen op reorganisatie aan de voet*

De leden van de CDA-fractie geven aan langs welke lijnen de toekomstige herziening van de uitvoeringsorganisatie zou moeten plaatsvinden. Zij zijn geneigd te kiezen voor afzonderlijke uitvoeringsorganisaties van werknemersverzekeringen en volksverzekeringen. Zij voegen daaraan toe dat de reorganisatie van de uitvoering alleen in fasen bereikt kan worden.

De leden behorend tot de VVD-fractie hebben evenwel tegen dit wetsvoorstel het bezwaar aangevoerd dat daarmee wordt vooruitgelopen op een totaalplan c.q. een blauwdruk op hoofdlijnen met betrekking tot de reorganisatie van de uitvoering van de sociale zekerheid. De leden van de fractie van de PvdA hebben het wetsvoorstel zo beoordeeld dat de Kamer zich moet uitspreken over de reorganisatie van een deel van de

organisatie van de sociale zekerheid zonder dat het kabinet heeft blijk gegeven van een visie over de toekomstige uitvoeringsstructuur. De leden van de fractie van D66 achten het onjuist elke deelreorganisatie op haar eigen merites te beoordelen omdat daardoor de Kamer het zicht zou dreigen te verliezen op de implicaties van een functionele decentralisatie van de uitvoering van de sociale verzekeringswetten.

De conclusies die de leden van de fracties van de VVD, de PvdA en D66 aan hun beoordeling verbinden hebben naar mijn mening ongeveer dezelfde strekking.

De leden van de VVD-fractie willen niet tot opheffing van de Raden van Arbeid overgaan, tenzij helderheid wordt geschapen omtrent de toekomstige uitvoeringsstructuur. De leden van de fractie van de PvdA willen de argumenten van het kabinet beter onderbouwd zien, wil op instemming met de opheffing van de Raden van Arbeid kunnen worden gerekend.

De leden van de fractie van D66 dringen aan op uitstel totdat zou zijn bezien in hoeverre tot een decentrale uitvoering van volksverzekeringen en werknemersverzekeringen zou gekomen kunnen worden.

Deze fracties zijn er niet van overtuigd dat opheffing van de Raden van Arbeid niet in de weg staat van de richting waarin en de wijze waarop de reorganisatie van de gehele uitvoeringsorganisatie zijn beslag moet krijgen. De leden van deze fracties hebben het kabinet nadrukkelijk uitgenodigd een visie op de reorganisatie van het geheel te geven.

Ik wil hieraan tegemoet komen, temeer daar zo de gewekte suggestie wordt tegengesproken dat bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel geen rekening gehouden zou zijn met de uitgangspunten, waaraan bij de reorganisatie van de uitvoeringsstructuur van de sociale zekerheid moet worden voldaan. Deze uiteenzetting blijft echter beperkt tot hoofdlijnen. De nadere uitwerking zal mede het resultaat zijn van overleg met betrokken organisaties en van ingewonnen adviezen. Ik wil hier overigens nu al bij aantekenen dat ik het nog te vroeg vind om concrete adviesaanvragen voor te bereiden. Het is mij bekend dat ook de Stichting van de Arbeid hieraan aandacht besteedt. Dat laat onverlet dat mijn uitgangspunten overeind staan.

In de eerste plaats geldt als uitgangspunt een meer cliëntgerichte opzet van de uitvoeringsorganisatie teneinde de bereikbaarheid en toegankelijkheid te vergroten. Vanuit het oogpunt van cliëntgerichtheid moet de uitvoeringsorganisatie regionaal worden opgezet. Een goede bereikbaarheid in de regio is immers van het grootste gewicht. Op dit punt sporen de opvattingen van het kabinet met die van de Kamer.

In de tweede plaats kan er van worden uitgegaan dat een herziening van de uitvoeringsstructuur van de sociale zekerheid een proces van lange adem zal zijn. Dit geldt temeer voor een eventuele integratie van deze uitvoeringsstructuur met de andere onderdelen van het sociale beleid, dat wil zeggen de arbeidsvoorziening (waar thans een eigenstandige reorganisatie wordt voorbereid), de arbeidsomstandigheden en de volksgezondheid. Deze herziening zal niet in één keer, doch slechts in fasen kunnen worden gerealiseerd. De leden van de fractie van het CDA spreken in dit verband van een stapsgewijs proces.

Deze verschillende stappen kunnen als volgt worden geschematiseerd:

- het thans loskoppelen van de herziening van de uitvoeringsstructuur van de werknemersverzekeringen en de demografische verzekeringen, de AOW, de AWW en de AKW. Het hier aan de orde zijnde wetsvoorstel betreft een voorstel voor een nieuwe uitvoeringsstructuur van de demografische verzekeringen;

- aan de Sociaal-Economische Raad (SER) zal afzonderlijk advies worden gevraagd over de reorganisatie van de uitvoeringsstructuur van de werknemersverzekeringen. Hiervoor heb ik al aangegeven dat die

adviesaanvraag niet op korte termijn verwacht mag worden. Eerst wil ik de sociale partners de gelegenheid geven om zelf hun gedachten nader te bepalen. Verwacht mag worden dat deze reorganisatie zo ingrijpend zal zijn, dat ook deze aanpassing slechts fasegewijs zal kunnen worden gerealiseerd. Teneinde aan te geven dat voor de huidige Raden van Arbeid in dat opzicht geen taken kunnen zijn weggelegd zoals gesuggereerd door de leden van de fracties van de PvdA en de VVD, kom ik op deze fasegewijze aanpassing in het hiernavolgende nog terug;

– na afronding van deze twee eerste stappen moet worden bezien in hoeverre verdergaande afstemming van beide onderdelen moet plaatsvinden. Op dat moment is ook een verre gaande afstemming dan wel integratie met de andere onderdelen van het sociale beleid aan de orde.

Bij een gefaseerde aanpak, zoals hiervoor aangegeven, zijn de dichterbij liggende fasen beter en concreter te beschrijven dan de fasen die verderop in het proces liggen. Dit is zeker niet hetzelfde als «we zien wel waar we uitkomen». Als algemene doelstelling geldt immers de op termijn te bereiken cliëntgerichte en op regionale schaal georganiseerde uitvoeringsorganisatie.

In het kader van die gefaseerde vormgeving van de reorganisatie van de uitvoering heeft het kabinet plannen voor de reorganisatie van de uitvoering van de demografische verzekeringen aan de Kamer gepresenteerd, i.c. de opheffing van de Raden van Arbeid.

Als volgende fase ziet het kabinet de reorganisatie van de uitvoering van de werknemersverzekeringen. Ook hiervoor geldt het uitgangspunt van een versterking van de cliëntgerichte regionale uitvoeringsstructuur. Zeker in de eerste fase van deze reorganisatie ligt het niet voor de hand om de uitvoering van de werknemersverzekeringen op te dragen aan regionale, autonoom beslissingsbevoegde, organen. Immers, bij de reorganisatie van dit deel van de uitvoeringsorganisatie zal ook recht moeten worden gedaan aan het uitgangspunt van functionele decentralisatie van de uitvoering van de werknemersverzekeringen.

In zijn advies met betrekking tot de vereenvoudiging van de uitvoering van de sociale verzekering van mei 1984, heeft de SER zich daar zeer stellig over uitgelaten. De SER erkent in dat advies dat de huidige bedrijfstaksgewijze opzet van de uitvoeringsorganisatie aan betekenis heeft ingeboet door vervagende grenzen tussen onderscheiden bedrijfstakken. Hij verbindt hieraan geen andere conclusie dan dat deze indeling aan een nadere studie moet worden onderworpen. In ieder geval, zo betoogt de Raad, ligt hierin geen reden de bedrijfstaksgewijze uitvoering kritisch te bezien.

Het uitgangspunt van functionele decentralisatie ligt tevens ten grondslag aan de discussie over eventuele overdracht van de werknemersverzekeringen aan de sociale partners. Aan deze discussie zal overigens hierna een afzonderlijke passage gewijd worden.

Naar mijn oordeel zijn functionele decentralisatie en regionale uitvoering echter geen onverenigbare begrippen. Met de eerste fase van de herziening van de uitvoeringsstructuur van de werknemersverzekeringen moet een functioneel gedecentraliseerde uitvoeringsstructuur worden bereikt waarin het beleid op hoofdlijnen alsmede de daaruit voortvloeiende coördinatie centraal tot stand komt en de gevalshandeling regionaal, dat wil zeggen, zo dicht mogelijk bij de burger plaatsvindt. Een dergelijke benadering heeft stellig consequenties voor het aantal bedrijfstakken waarin de uitvoeringsstructuur thans is verdeeld. De voor deze benadering vereiste schaalgrootte van bedrijfsverenigingen, alsmede de behoefte om het aantal uitvoeringskantoren per regio te beperken, impliceren een belangrijk kleiner aantal bedrijfsverenigingen dan thans het geval is.

In de adviesaanvraag over de uitvoeringsorganisatie van de werknemersverzekeringen, die het kabinet voornemens is te richten aan de SER,

zal mede naar aanleiding van opmerkingen van de Raad over de bedrijfstaksgewijze opzet van de werknemersverzekeringen, vooral worden ingegaan op welke wijze het aantal bedrijfsverenigingen kan worden verminderd, welke gevolgen dit kan hebben voor de risicospreiding, de positie van bijvoorbeeld het Gemeenschappelijk Administratiekantoor en dergelijke. Voor een goede afstemming is voorts van belang een gelijke regionale indeling in dat kader te realiseren.

Mede tegen deze achtergrond kan worden geconcludeerd dat de Raden van Arbeid niet de kern kunnen zijn van de uitvoeringsstructuur van de werknemersverzekeringen zoals die in de eerste fase kan worden gerealiseerd c.q. dat opheffing van de Raden van Arbeid geen beletsel vormt voor de totstandkoming van die uitvoeringsstructuur. Indien deze constatering gemaakt kan worden, moet de opheffing van de Raden van Arbeid beoordeeld worden op haar eigen merites.

Zoals hiervoor reeds aangegeven zal het realiseren van deze eerste fase van de herziening van de uitvoeringsorganisatie van de werknemersverzekeringen een groot aantal jaren vergen. Daarna moet dan worden bezien in hoeverre een verdergaande afstemming van de uitvoeringsstructuur van de werknemersverzekeringen en de demografische verzekeringen al dan niet in combinatie met die van de andere onderdelen van het sociale beleid wenselijk is. Zoals bekend is in het tweede deel van het zogenaamde Interimrapport «Organisatie van de beheersing van de Sociale Zekerheid» uit 1978 (Kamerstukken II, 1978-1979, 15 594, nrs. 1-2) een schets gegeven van een mogelijk verder in de toekomst liggende uitvoeringsorganisatie.

1.2. *Overdracht van werknemersverzekeringen aan sociale partners*

Verschillende fracties informeren naar de stand van zaken van de eventuele overdracht van de werknemersverzekeringen aan de sociale partners en naar de betekenis van die discussie voor de reorganisatie van de uitvoeringsorganisatie. De leden van de fractie van D66 stellen in het bijzonder de vraag wanneer de discussienota waarom in de motie Groenman/Schutte (Kamerstukken II, 1986-1987, 19 700, XV, nr. 38) is gevraagd, kan worden tegemoet gezien.

Hiervoor is reeds opgemerkt dat de overdrachtdiscussie in die zin van betekenis is dat functionele decentralisatie voorshands een kenmerk dient te blijven van de uitvoeringsorganisatie.

Uit berichten in de pers heeft het kabinet begrepen dat de Stichting van de Arbeid een discussienota, waarin de gedachtenvorming ten aanzien van de Ziektewet is uitgewerkt, aan de vertegenwoordigde organisaties heeft gestuurd. Na definitieve vaststelling van deze notitie door de Stichting van de Arbeid zal het kabinet zijn standpunt bepalen, eventueel na een nadere toelichting, respectievelijk verduidelijking van de Stichting gevraagd te hebben. Het kabinet zal zijn standpunt aan de Kamer meedelen en daarmee uitvoering geven aan de motie Groenman/Schutte.

1.3. *Wetsvoorstel Organisatiewet Sociale Verzekering (OSV)*

Wat betreft de herziening van de OSV, het RPF-fractielid vraagt hiernaar, moet worden vastgesteld dat de voorbereiding van de adviesaanvraag aan de SVr, nog niet is afgerond. Die afronding kan, naar ik hoop, binnen niet al te lange termijn worden tegemoet gezien. Overigens bevat het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel geen consequenties voor het personeel van de SVB. Wel zal in het concept wetsvoorstel worden voorgesteld om de Wet op de Sociale Verzekeringsbank in te trekken. De

bepalingen van laatstgenoemde wet zullen in de nieuwe OSV worden opgenomen. Op ondergeschikte punten zal de bestaande tekst worden aangepast. Slechts in die zin ziet het kabinet een relatie met het in te dienen wetsvoorstel. Er is dan ook geen inconsequentie in het kabinetsstandpunt, zoals de leden van de VVD-fractie menen te bespeuren.

2. De strekking van het wetsvoorstel

2.1. Overwegingen van het kabinet

De leden van een aantal fracties plaatsen kanttekeningen bij de overwegingen van het kabinet om te komen tot het onderhavige wetsvoorstel. De leden van de fractie van de PvdA vragen zich af waarom niet is overwogen door te gaan op de gedachte om de uitvoering van de demografische verzekeringen volledig te decentraliseren naar autonome Raden van Arbeid.

De leden van de fractie van D66 zetten vraagtekens bij de omvang van de personeelsvermindering in verband met het feit dat de uitvoering van de AOW en de AWW in de toekomst meer bewerkelijk zal worden als gevolg van de invoering van de gelijke behandeling van gehuwden en ongehuwd samenwonenden en van de inkomensafhankelijkheid van de toeslag op het AOW-pensioen.

Ook de leden van de PvdA-fractie wijzen hierop en noemen daarnaast nog de overgangsregeling met betrekking tot het recht op kinderbijslag voor degenen, die niet voor studiefinanciering in aanmerking komen. Deze leden waren niet overtuigd dat de omvang van de werkzaamheden zodanig zou afnemen dat de Raden als autonoom uitvoeringsorgaan hun bestaansrecht zouden verliezen. De leden van de fracties van het CDA, de VVD, de SGP en de RPF stellen vragen over de aantallen personeelsleden die bij de verschillende personeelsreducties betrokken zijn en het tijdspad. Naar aanleiding hiervan merk ik het volgende op.

Zoals in de memorie van toelichting is uiteengezet is er een aantal ontwikkelingen in de uitvoeringsorganisatie van de demografische verzekeringen, welke zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van de personeelsomvang. Het gaat hierbij om de invoering van de Wet op de studiefinanciering, waarbij het recht op kinderbijslag voor studerende kinderen van 18 jaar en ouder is afgeschaft, alsmede om de automatisering van het administratieve behandelingsproces van de AKW.

Ook bij de uitvoering van de AOW/AWW zal, als gevolg van de reeds ingezette automatiseringsprocessen, welke begin jaren '90 hun beslag moeten krijgen, eveneens per saldo een verdergaande vermindering van de personeelsbehoefte optreden. De gevolgen voor de personeelsomvang in de tijd zijn in het onderstaande geactualiseerde overzicht weergegeven.

Overzicht personeelsomvang Raden van Arbeid

Waarneming	Additioneel effect op capaciteit	Resterende capaciteit (in mens-jaren)
1 juli 1986	n.v.t.	3122
Studiefinancieringsstelsel; doorlooptijd 1 oktober 1986-1 april 1987	1300	
Automatiseringsproces AKW, alsmede afschaffing aanvraagformulier; doorlooptijd 3e kwartaal 1987-ultimo 1988		1822
Automatiseringsproces AOW; (1991) en gekoppeld hieraan overdracht van werkzaamheden van hoofdkantoor naar districtskantoren	630 -350	
	280	1542

De volgende kanttekeningen zijn bij bovenstaand overzicht te plaatsen. Het totale aantal arbeidsplaatsen dat in de kinderbijslagsector verloren gaat is ongeveer 1300. Een uitsplitsing naar oorzaak (invoering van de studiefinancieringsregeling of automatisering) is slechts zeer globaal te geven.

De vermindering van het aantal arbeidsplaatsen als gevolg van de invoering van de Wet op de studiefinanciering ligt in de orde van grootte van 700. In het rapport over de automatisering van de kinderbijslagadministratie van de Sociale Verzekeringsraad (SVr) van 21 november 1985 dat ten grondslag heeft gelegen aan de cijfers die in de memorie van toelichting zijn gepresenteerd werd uitgegaan van een verlies van 900 arbeidsplaatsen. De vermindering van het verlies aan arbeidsplaatsen is te verklaren door de toename van de werkzaamheden als gevolg van de overgangsregeling in de Wet op de studiefinanciering en door een actualisering van de personeelsprognose. Het ziet er naar uit, dat op korte termijn als gevolg van de overgangsregeling \pm 60 arbeidsplaatsen gehandhaafd blijven. Een gedeelte hiervan zal bij de invoering van de automatisering alsnog vervallen. Dit impliceert dat de verwachte vermindering van de werkgelegenheid in de kinderbijslagsector volgens de huidige inzichten nog altijd ruim 70% zal bedragen, dit in reactie op een opmerking van de SGP-fractie. Voor een beantwoording van de vraag van de leden van de PvdA naar het feitelijk aantal kinderen voor wie aanspraak bestaat op kinderbijslag op grond van de overgangsregeling zij verwezen naar § 2.4. van deze memorie.

In vorenstaand overzicht is geen rekening gehouden met de invoering van de inkomensafhankelijke toeslag in de AOW en de gelijke behandeling van gehuwden en ongehuwd samenwonenden. Eerstgenoemde wijziging zal bij de toekomstige districtskantoren naar verwachting een structureel positief effect op de werkgelegenheid hebben van ongeveer 80 arbeidsplaatsen.

Het werkgelegenheidseffect van de gelijke behandeling is te verwaarlozen. Aangezien nog geen duidelijkheid bestaat over de nieuwe wettelijke nabestaandenverzekering is hiermede geen rekening gehouden. Evenmin is rekening gehouden met demografische ontwikkelingen.

Uit het voorafgaande moge blijken dat de totale personeelsvermindering bij de Raden, los van een eventuele overdracht van werkzaamheden binnen het nieuw te vormen concern, nog meer bedraagt dan ten tijde van de indiening van het wetsvoorstel werd voorzien.

De overwegingen van het kabinet om te komen tot dit wetsvoorstel gelden dan ook nog onverkort. De ontwikkelingen in de omvang van het personeelsbestand zijn zodanig dat alleen al uit doelmatigheidsoverwegingen de vraag onder ogen gezien moet worden in hoeverre de handhaving van de 22 autonome Raden ieder met een eigen bestuurscollege wenselijk is.

Ik ben van oordeel dat een volledige decentralisatie van de uitvoerende werkzaamheden naar autonome Raden, zoals de leden van de PvdA-fractie suggereren, geen reële optie is. Een efficiënte uitvoering van de demografische regelingen vraagt een zodanige organisatie en stelt dusdanige eisen dat een werkorganisatie van de omvang van de Raden, zoals die zal zijn na de personeelsvermindering als gevolg van de invoering van de studiefinancieringsregeling en van de automatisering, daarop niet kan worden toegesneden. Met name gaat het daarbij om de kennis met betrekking tot automatiseringsprocessen en met betrekking tot de wetstoepassing van internationale gevallen. Wel is het streven er op gericht om de gevalsbehandeling van allen, die in Nederland wonen, volledig in de regio te verrichten. Deze verdergaande decentralisatie kan echter eerst goed en efficiënt gestalte krijgen in de nieuw te vormen werkorganisatie. Ik kom hier aanstonds nog uitgebreid op terug.

Ook al zal de omvang van de districtskantoren na deze overdracht vergelijkbaar zijn met die welke de Raden in de aanvang van hun bestaan hadden, zoals de leden van de VVD-fractie vaststellen, dan nog is hieraan op grond van bovenstaande overwegingen geen argument te ontleen om de autonomie voort te laten bestaan. Een moderne, ook op het gebied van de automatisering aan de eisen van de tijd toegesneden uitvoeringsorganisatie, vraagt een andere aanpak dan voorheen.

Een andere overweging van het kabinet is de wenselijkheid om de zeer omvangrijke personeelsproblematiek in een geïntegreerd kader te kunnen benaderen. Met name de leden van de fractie van D66 plaatsen hierbij vraagtekens. Zij wijzen op het antwoord van het kabinet, dat aanvaarding van dit wetsvoorstel geen consequenties voor de personeelsomvang heeft. Deze leden menen voorts dat een spoedige afronding van de parlementaire behandeling niet tot meer duidelijkheid zal leiden.

De voordelen, welke aan de invoering van dit wetsvoorstel zijn verbonden, zijn niet gelegen in de werkgelegenheidseffecten maar in het scheppen van voorwaarden om een integrale aanpak mogelijk te maken.

In dat verband kan ook gewezen worden op initiatieven van de zijde van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en de Vereniging van Raden van Arbeid, om vanuit de concerngedachte te komen tot een gecoördineerd personeelsbeleid. Daarbij is afgesproken de binnen de totaliteit voorkomende vacatures door natuurlijk en ander verloop zoveel mogelijk te vervullen vanuit de bij de totaliteit in dienst zijnde medewerkers. Voorts zijn ter oplossing van tijdelijke knelpunten in de personele problematiek in 1987, ontstaan als gevolg van de invoering van de studiefinancieringsregeling, afspraken gemaakt over de overdracht van (tijdelijk) werk van de Bank naar de Raden. Daarmede wordt naar de mening van het kabinet aangegeven op welke wijze de nieuw te vormen werkorganisatie kan worden gebruikt bij de verlichting van de personeelsproblematiek.

Daarnaast is het personeel er wel degelijk bij gebaat om op korte termijn duidelijkheid te verkrijgen over de toekomst van de werkorganisatie. Indien de Raden autonoom blijven wordt het toekomstperspectief van het individuele personeelslid in beginsel bepaald door de werkgelegenheidsontwikkeling bij zijn of haar Raad. Indien de integratie van SVB en Raden van Arbeid een feit zal zijn, is een optimale waarborg gecreëerd om te komen tot een geïntegreerd personeelsbeleid. Gezien de problematiek waar Bank en Raden de komende jaren voor staan is dit uiteraard in het belang van alle medewerkers. Ook in de huidige organisatorische vorm kunnen wel afspraken worden gemaakt, maar het spreekt voor zich dat met 23 partners (SVB en 22 autonome Raden) geen optimale kansen voor een geïntegreerd personeelsbeleid aanwezig zijn. Met name op dit onderdeel zou ik erop willen wijzen dat de centrale organisaties van werkgevers en werknemers en de aangesloten vakorganisaties, betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg met SVB en Raden, blijkens de brief van de Stichting van de Arbeid aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer van 13 januari 1987, deze overwegingen volledig onderschrijven.

Hiermede zijn naar mijn mening tevens de kanttekeningen in dit verband van de PvdA beantwoord.

2.2. Toekomstige structuur van de uitvoeringsorganisatie van de demografische verzekeringen

Vervolgens kom ik op datgene wat ik als kernpunt van kritiek van alle fracties op mijn voorstel beschouw, namelijk de centralisatie van de uitvoeringsorganisatie die met de voorgestelde samenvoeging gepaard zou gaan. De vrees bestaat bij diverse fracties dat de cliëntgerichtheid in het geding zou zijn. Verwezen wordt daarbij ook naar de visie die het

kabinet in de memorie van toelichting over de toekomstige uitvoeringsorganisatie heeft gegeven.

In de eerste plaats zou ik er nogmaals op willen wijzen dat de eerste verantwoordelijkheid voor de verdeling van de uitvoerende taken ligt bij het SVB-bestuur en in het verlengde daarvan bij de SVr als toezichthouder. Dit komt tot uitdrukking in de tekst van artikel 2 van de nieuwe Wet op de Sociale Verzekeringsbank. Daarbij is geregeld dat de SVB districts- en hulpkantoren instelt onder goedkeuring van de SVr.

In de memorie van toelichting heb ik reeds gesteld dat als uitgangspunt dient te worden genomen dat het hoofdaccent van de uitvoering van de gevalsbehandeling in de regio moet plaatsvinden.

De mate van decentralisatie dient getoetst te worden aan de volgende criteria:

- doelmatigheid, waarbij onder andere als nadere invulling genoemd kan worden het voorkomen van versnippering van specialistische kennis (zoals hiervoor als is gememoreerd gaat het daarbij met name om de wets-toepassing met betrekking tot buiten Nederland wonende gerechtigden, waarbij veelal verdragsbepalingen in het geding zijn, en om kennis met betrekking tot automatisering)
- cliëntgerichtheid.

In mijn visie zijn door de gekozen opzet voldoende waarborgen ingebouwd om enerzijds de verantwoordelijkheid van het SVB-bestuur en anderzijds het toezicht op basis van deze criteria tot zijn recht te laten komen. Zoals reeds aangekondigd in de memorie van toelichting heb ik de SVr gevraagd, om vanuit zijn toezichthoudende en coördinerende taak het proces van de vorming van de nieuwe uitvoeringsstructuur te begeleiden.

Op grond van deze uitgangspunten heb ik in de memorie van toelichting mijn visie gegeven over een nadere concretisering van de uitvoeringsorganisatie. Ik heb mij daarbij mede gebaseerd op de toenmalige inzichten dienaangaande zoals die zijn verwoord door het SVB-bestuur aan de SER in een brief van 28 oktober 1985 (zie SER-advies dd. 17 januari 1986 SVB en Raden van Arbeid, pag. 149 tot en met 153) en door de SER zelve. Op dat moment werd er vanuitgegaan dat een vermindering van het aantal districtskantoren, met inachtneming van de criteria van cliëntgerichtheid en doelmatigheid, op termijn mogelijk zou zijn.

Sindsdien heeft de discussie over de toekomstige structuur van de uitvoeringsorganisatie van de demografische verzekeringen voortgang gevonden.

Een mijlpaal daarbij is geweest de intentieverklaring op 16 april 1986, welke het bestuur van de SVB en de Vereniging van Raden van Arbeid zijn overeengekomen, over de weg waarlangs op de lange termijn een oplossing gevonden moet worden. Eerste punt daarbij was het volgende:

«Op langere termijn zal, uitgaande van de SER-adviesaanvraag, het SER-advies en de realisering binnen afzienbare tijd van één concern, bestaande uit een hoofdkantoor, districtskantoren en steunpunten, fasegewijze overdracht van de uitvoerende gevalsbehandeling van de in Nederland wonenden, gekoppeld aan de automatisering van de AOW/AWW, plaatsvinden. Deze operatie zal volgens de huidige prognose dienen te zijn afgerond in 1990/1991.»

Een en ander betekent dat na de invoering van de nieuwe organisatie de uitvoering in de regio zal plaatsvinden, op basis van een geïntegreerd informatiesysteem. Uitgangspunt hierbij is een decentrale ingang in centrale gegevensbestanden.

In de verdere uitwerking, die heeft plaatsgevonden na 16 april 1986 in overleg tussen de SVB, de Vereniging van Raden van Arbeid en de

betrokken vakorganisaties, is voorts voorzien in een delegatie van staftaken en managementbevoegdheden naar de districtskantoren. Het is de bedoeling dat de relatie tussen hoofdkantoor en districtskantoor wordt gekenmerkt door een besturing op hoofdlijnen. Dit betekent een aanzienlijke mate van zelfstandigheid per districtskantoor bij de uitvoering. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de zelfstandige behandeling van gevallen en in het feit dat de vertegenwoordiging van het uitvoeringsorgaan in beroepszaken in de regel vanuit het districtskantoor zal kunnen plaatsvinden. Het is verder de bedoeling om de behandeling van de niet-ingezetenen onder te brengen in een aparte organisatorische eenheid, die als een drieëntwintigste districtskantoor is te beschouwen.

De leden van de PvdA-fractie voeren in dat verband als bezwaar aan dat een sterke aanwas van de circulairestroom van het hoofdkantoor naar de districtskantoren zal ontstaan.

Ik zou er op willen wijzen dat ook de Vereniging van Raden van Arbeid regelmatig circulaires doet uitgaan naar alle Raden terzake van de wetstoepassing. Een verschil is echter dat de diverse Raden op grond van hun eigen autonomie slechts op basis van vrijwilligheid aan de circulaires gehouden zijn, terwijl bij de toekomstige districtskantoren de met de uitgifte van circulaires beoogde eenheid in wetstoepassing zeker gesteld is. De rechtszekerheid van de cliënten is hiermede gediend. Een bureaucrativering behoeft hierbij, als met terughoudendheid van het opstellen van circulaires gebruik gemaakt wordt, naar mijn mening niet te ontstaan. Overigens niet alleen in verband met de uniformiteit van de wetstoepassing maar veeleer ook de noodzaak om te komen tot een geïntegreerd informatiesysteem bij de gevalbehandeling van de AOW en de AWW heeft consequenties op het organisatorische vlak. Het opzetten, onderhouden en verder ontwikkelen van het informatiesysteem verlangt eenduidigheid en slagvaardigheid. Eenduidigheid is gewenst voor wat betreft de opzet en uitwerking van het informatiesysteem, het gebruik van apparatuur en het beheer en onderhoud van het systeem.

Slagvaardigheid is vereist met het oog op een tijdig inspelen op nieuwe (technische) mogelijkheden, maar vooral ook om nieuwe ontwikkelingen op het terrein van de demografische verzekeringen tijdig het hoofd te kunnen bieden. In dit verband valt bijvoorbeeld te denken aan de invoering van het sofi-nummer en aan de voornemens om een verdergaande vorm van verzekerdenadministratie te ontwikkelen. Hiernaast neemt een volledig en actueel inzicht in statistische gegevens in belang toe.

Organisatorische eenduidigheid en slagvaardigheid kan bereikt worden binnen de opzet van één organisatie. Hierbij past niet het beeld waarin 23 autonome organisaties in een voortdurend onderling onderhandelingsproces verkeren.

Ik ben van oordeel dat de eerste aanzet die via de eerdergenoemde intentieverklaring door de SVB en de Raden is gegeven aan de toekomstige taakverdeling tussen het hoofdkantoor en de districtskantoren in voldoende mate aantoont dat de cliëntgerichtheid door verdergaande decentralisatie naar de regio wordt bevorderd. De vrees van de leden van de VVD-fractie dat het SVB-bestuur een centralistische uitvoeringsorganisatie zou nastreven wordt door bovengenoemde feiten weersproken. De verwachting is zeker gerechtvaardigd dat door middel van de concernvorming in de toekomst juist meer het accent op de regionale uitvoering komt te liggen.

De toekomstige structuur van dit deel van de uitvoeringsorganisatie kan in mijn visie op grond van de genoemde overwegingen niet gerealiseerd worden door de beschikkingen met betrekking tot de taakverdeling aan te passen. Dit mede in reactie op een opmerking van de D66-fractie.

Ik heb kennis genomen van de uitlatingen van de president-directeur van de SVB, de heer Schaafsma, in het Algemeen Dagblad van 17 januari 1987. De leden van de VVD-fractie vragen een reactie op dit interview.

De heer Schaafsma merkt desgevraagd op dat hij de discussie over de vermindering van het aantal districtskantoren wil laten rusten tot de automatiseringsplannen zijn uitgevoerd. Ik heb er begrip voor dat de komende automatisering van de AKW- en de AOW/AWW-administratie en het proces van integratie van de huidige organisaties reeds een zodanige zware wissel zullen trekken op het personeel en het management, dat de discussie over een eventuele vermindering van het aantal districtskantoren naar de toekomst wordt verschoven. Ik sluit overigens niet uit dat uit oogpunt van efficiency op termijn een vermindering van het aantal districtskantoren mogelijk zou zijn. Met name vanuit de gedachte dat districtskantoren ook uitgerust moeten worden met stafftaken en managementbevoegdheden, wordt een grens bepaald voor de minimale personeelsomvang van een districtskantoor. Een vermindering van het aantal districtskantoren zou dan in mijn visie wel gepaard moeten gaan met de oprichting van hulpkantoren, waar eveneens uitvoerende werkzaamheden verricht worden. Ik ben het in dat opzicht eens met de visie van het lid van de GPV-fractie dat het oprichten van hulpkantoren die een zuivere informatieve functie vervullen niet in de rede ligt. Wel blijft het mogelijk dat vanuit de districts- en hulpkantoren sprekeren worden georganiseerd waar uitkeringsgerechtigden met hun vragen terecht kunnen. Hierdoor kan de uitvoering nog dichter bij de cliënt worden gebracht.

Overigens is de indiening van dit wetsontwerp niet ingegeven door de wens om het aantal districten te verminderen. Integendeel, het wetsvoorstel beoogt dat alle 22 Raden worden gewijzigd in districtskantoren. Er is in dat opzicht geen verschil van inzicht tussen het kabinet en de heer Schaafsma. Het kabinet heeft destijds, in navolging van de toenmalige inzichten, gesteld, dat een vermindering op termijn in de rede ligt. Aan deze gedachte is evenwel geen concrete uitwerking in de vorm van een wetbepaling gegeven. In de visie van het kabinet is dit in eerste instantie een zaak van de SVB en SVr. Dit als reactie op opmerkingen van de leden van de VVD-fractie.

Ik wil tenslotte nogmaals benadrukken dat de SER unaniem de overwegingen om te komen tot dit wetsvoorstel alsmede de hierboven beschreven visie op de toekomst van dit deel van de uitvoeringsorganisatie heeft onderschreven.

Van de zijde van sociale partners, die zowel vertegenwoordigd zijn in het SVB-bestuur als in de Raadscolleges, is deze visie in meergenoemde brief van de Stichting van de Arbeid bevestigd.

De opmerking van de fractie van de leden van de PvdA dat de SER in zijn advies uit 1984 over de uitvoeringsorganisatie van de top nog uitging van een zelfstandig voortbestaan van de Raden is naar mijn mening thans niet meer relevant, omdat eerst nadien de adviesaanvraag aan de SER over de omvorming van de Raden tot districtskantoren is gezonden.

2.3. Adviescolleges

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of tot adviescolleges omgevormde besturen van de Raden nog taken zouden kunnen vervullen in verband met de processen met betrekking tot integratie of de automatisering van de administraties. Voorts informeren zij naar raakvlakken met de mogelijke tripartite organen voor het arbeidsvoorzieningsbeleid. Ook de leden van de fracties van de PvdA, van D66 en de SGP gaan hier op in.

Ik zou in dit verband in de eerste plaats, in navolging van de SER en de Stichting van de Arbeid, willen wijzen op de afwezigheid van regionale verschillen en de afwezigheid van de noodzaak voor beleidsvoering op regionaal niveau en de geringe relatie met de arbeidsmarkt. Ook bij de uitvoering van de gelijke behandeling van gehuwden en ongehuwd samenwonenden in het kader van de AOW zullen naar verwachting van

het kabinet geen verschillen tussen regio's optreden, dit in reactie op een opmerking van de leden van de PvdA-fractie. Juist het ontbreken van regionale verschillen in de uitvoering, leidt er volgens mij toe dat de noodzaak tot het instellen van regionale adviescolleges niet aanwezig is. In mijn visie zijn er ook geen raakvlakken met de organen voor het regionale arbeidsvoorzieningsbeleid.

Evenmin acht ik een taak aanwezig bij de integratie of de automatisering; de hieraan verbonden werkzaamheden behoren te geschieden door of onder verantwoordelijkheid van het management. Een adviescollege kan daarin geen rol spelen, omdat het juist essentieel is dat dergelijke processen uniform worden doorgevoerd.

Tenslotte zou ik er nogmaals op willen wijzen dat de invloed van sociale partners door de vertegenwoordiging in het bestuur in de SVB zelf en door het toezicht van de SVr op adequate wijze gehandhaafd blijft.

De leden van de PvdA-fractie menen voorts dat de door deze leden voorgestane adviescolleges een bredere samenstelling zouden moeten hebben dan de huidige Raadscolleges. Ook ten aanzien van de samenstelling van het bestuur van de SVB vinden zij dat een nadere discussie noodzakelijk was. Naar mijn mening worden de belangen van cliënten voldoende behartigd door de aanwezigheid van sociale partners en de onafhankelijke deskundigen.

2.4. Overige vragen

De leden van de PvdA-fractie vragen of het mogelijk c.q. wenselijk is om de Raden andere werkzaamheden te laten verrichten. Gedacht wordt daarbij aan de gecombineerde uitbetaling van AOW en aanvullende pensioenen en aan de uitbetaling van pleeggezinvergoedingen.

Ik zou er op willen wijzen dat nu reeds op grond van artikel 19, zesde lid, van de AOW de mogelijkheid bestaat om aanvullende ouderdomspensioenen en het AOW-pensioen gecombineerd uit te betalen. Eveneens bestaat de bevoegdheid om de eigen bijdrage AWBZ rechtstreeks uit te betalen aan de Ziekenfondsraad (artikel 20, tweede lid, van de AOW). Ik teken hierbij aan dat de invoering van de grijze tabel met ingang van dit jaar de noodzakelijkheid van de gecombineerde betaling sterk heeft verminderd. Verwacht kan worden dat het aantal gecombineerde betalingen sterk zal afnemen. Slechts in uitzonderingsgevallen heeft gecombineerde uitbetaling nog voordelen. Dit is het geval indien een pensioenge-rechtigde meerdere pensioenen geniet en de som van de pensioenen en de AOW een zodanige belastbare som oplevert dat de eerste tariefschijf wordt overschreden. Ook van de mogelijkheid van rechtstreekse betaling van de eigen-bijdrage AWBZ aan de Ziekenfondsraad wordt thans reeds gebruik gemaakt. Uiteraard zullen deze werkzaamheden ook in de nieuwe organisatie blijven bestaan.

De suggestie om de betaling van pleeggezinvergoedingen door de Raden te laten uitbetalen geeft mij aanleiding tot het maken van de volgende kanttekeningen. Pleeggezinvergoedingen worden op grond van een tweetal regelingen gegeven.

1. De regeling van het Ministerie van Justitie voor kinderen die uit huis zijn geplaatst als gevolg van een justitiële maatregel.
2. De tijdelijke regeling van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur voor vrijwillig uit huis geplaatste kinderen.

Ad 1. De uitbetaling van de pleeggezinvergoeding loopt via de voogdij-vereniging die met het toezicht over het kind is belast.

Ad 2. Dit betreft een Tijdelijke Subsidieregeling Maatschappelijke Dienstverlening (TSMd) in het kader van de jeugdhulpverlening. Hieraan is tevens gekoppeld een verplichte inkomensafhankelijke ouderbijdrage.

In beide hiervoor genoemde gevallen zullen de *pleegouders* in het algemeen niet in aanmerking komen voor kinderbijslag. Er is immers sprake van toezicht op en zeggenschap over de kinderen hetzij van de kant van de voogdijvereniging, hetzij van de kant van de ouders. Hierdoor kunnen deze kinderen in het algemeen niet aangemerkt worden als pleegkinderen in de zin van de AKW.

Voor een vrijwillig uit huis geplaatst kind kunnen de *ouders* kinderbijslag ontvangen, indien zij tenminste f 56,- per week bijdragen in het onderhoud van het kind. In dat geval zijn zij op grond van de Bijdrageregeling TSMD een aanvullende ouderbijdrage verschuldigd afhankelijk van de leeftijd van het kind.

In het geval van de kinderen die onder punt 1 genoemd worden, acht ik uitbetaling van de pleeggezinvergoeding door de Raden van Arbeid niet wenselijk, gezien de directe relatie Justitie, voogdij en pleeggezin. Door het Ministerie van Justitie wordt een voorschot verleend aan de voogdijvereniging waarna deze vereniging de werkelijk uitbetaalde vergoedingen bij het Ministerie declareert.

Voor de kinderen genoemd onder punt 2 bestaat nu alleen de als tijdelijk ingevoerde subsidieregeling, die rechtstreeks door het Ministerie van WVC wordt uitgevoerd en gefinancierd. Ook hierin zie ik helaas geen reële taak voor de Raden van Arbeid weggelegd.

Eerder is deze vraag in zijn algemeenheid aan de orde geweest in de adviesaanvraag aan de SER en in de memorie van toelichting. Op zich zou het een goede zaak zijn, indien een bestaand apparaat bepaalde werkzaamheden zou kunnen overnemen, zeker als er een verlies aan werkgelegenheid dreigt op te treden. Ik blijf echter van mening dat het, gezien het karakter van de uitvoeringsorganisatie, bij een eventuele uitbreiding van werkzaamheden bij voorkeur moet gaan om de uitvoering van de sociale verzekeringswetten of regelingen die daarmee nauwe verwantschap vertonen. Slechts wanneer er zeer bijzondere aanleidingen zijn, kan overwogen worden een uitvoeringsorgaan van de sociale verzekeringen «branche-vreemde» werkzaamheden op te dragen. Hoewel ik het waardeer hoe zeer de leden van de fractie van de PvdA positief meedenken om de teruglopende werkgelegenheid het hoofd te kunnen bieden, zie ik in hun suggestie evenwel geen mogelijkheden. Voor zover er sprake is van oneigenlijk gebruik dient zulks bestreden te worden door het verbeteren van de informatie-uitwisseling van de betrokken organen. Het verheugt mij overigens dat de leden van de PvdA-fractie op zich de mogelijkheid om oneigenlijk gebruik te voorkomen door het uitwisselen van gegevens blijkens deze vraagstelling onderschrijven.

De PvdA-leden zouden graag een nader inzicht ontvangen ten aanzien van het aantal kinderen van 18 jaar en ouder dat nog recht heeft op kinderbijslag. De leden van de fractie van D66 informeren hoe vaak het om probleemgevallen gaat bij de uitvoering van de demografische verzekeringen.

Op dit moment bestaat nog geen exact inzicht in het aantal kinderen van 18 jaar en ouder voor wie nog steeds recht op kinderbijslag bestaat. Ten tijde van de parlementaire behandeling van de Wet op de studiefinanciering werd voorshands uitgegaan van een aantal van 15.000 (Kamerstukken II, 1985-1986, 19 125, nr. 6, pag. 54). Naar het zich thans laat aanzien zal het om een aanzienlijk groter aantal gaan.

Voor wat betreft de uitvoering van de AKW kan gemeld worden dat 80 à 85% van de formulieren (\pm 2.200.000) die elk kwartaal binnenkomen geen mutaties bevatten. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de

vermindering van het aantal aanvragen als gevolg van de invoering van de studiefinancieringsregeling. Daarnaast zal het aandeel van de mutaties, als percentage van het totale aantal formulieren, afnemen. Overigens betekent een mutatie nog niet dat er sprake is van een complex geval, te denken valt hierbij bij wijze van voorbeeld aan een mutatie van het kindertal door geboorte. Van belang is tevens dat het aantal gevallen waarbij een onderzoek naar de onderhoudskosten moet worden gedaan, eveneens sterk zal verminderen. Voor het overgrote deel van de kinderen onder de 18 jaar is het recht op kinderbijslag immers gebaseerd op objectieve factoren.

Bij de AOW/AWW is bij 90% van de aanvragen aan alle objectieve voorwaarden zonder meer voldaan. Ook hierbij zij aangetekend dat dit niet impliceert dat bij de overige 10% sprake is van complexe gevallen. Bij het resterende deel gaat het veelal om het niet vervullen van het volledige verzekeringstijdvak. In een groot aantal situaties zijn de verzekeringstijdvakken eenvoudig vast te stellen. Het aantal complexe gevallen, te denken valt hierbij aan gevallen waarbij internationale verdragen in het geding zijn, als aandeel van de totaliteit van de aanvragen is gering.

De leden van de CDA-fractie informeren naar de stand van zaken met betrekking tot de komende herstructurering van de nabestaandenregeling. Nu de werkzaamheden met betrekking tot de stelselherziening zijn afgerond, is de voorbereiding met betrekking tot de aangekondigde herstructurering van de nabestaandenvoorziening met kracht ter hand genomen. Het ligt in de bedoeling van het kabinet om een adviesaanvraag aan de SER en de ER nog in de eerste helft van dit jaar te laten uitgaan.

Het lid van de RPF-fractie stelt vragen met betrekking tot de invoering van een mutatiesysteem in de AKW.

De SVr gaat er in zijn rapport van 21 november 1985 over de automatisering van de kinderbijslagadministratie van uit dat de invoering van een mutatiesysteem eerst zal plaats vinden nadat de automatisering van de kinderbijslagadministratie is voltooid. Dat als vertrekpunt nemend zou eerst ultimo 1988 op een dergelijk systeem kunnen worden overgegaan.

Zoals in de memorie van toelichting reeds is aangegeven, zal de invoering van een mutatiesysteem tot een lichte stijging van de personeelsbehoefte leiden (in totaal 0 à 44 personen). Dit wordt veroorzaakt door het feit dat in het nieuwe systeem een meer intensieve controle moet plaatsvinden om na te gaan of de gegevens waarop het recht op kinderbijslag wordt gebaseerd, juist zijn. De kinderbijslaggerechtigden worden in het nieuwe systeem niet meer elk kwartaal via het aanvraagformulier geconfronteerd met de vraag of in de betreffende periode relevante mutaties hebben plaatsgevonden. In het SVr-rapport wordt nader ingegaan op de vormgeving van de controle. Onder andere wordt daar voorgesteld dat periodiek, één keer per jaar, voorgedrukte formulieren aan de kinderbijslaggerechtigden worden gezonden om de gegevens te verifiëren.

3. De gevolgen voor de werkgelegenheid

De leden van de GPV- en de RPF-fractie vragen naar het aantal gedwongen ontslagen dat als gevolg van de vermindering van de werkgelegenheid bij Bank en Raden zal plaatsvinden. De CDA-fractieleden en het lid van de RPF-fractie informeren naar de gemiddelde aflooptermijn van de tijdelijke arbeidscontracten en vragen hoeveel arbeidscontracten vervallen bij de overgang naar de SVB. De SGP-fractieleden wijzen er op dat na de invoering van de studiefinancieringsregeling geen gedwongen ontslagen zijn gevallen. Naar aanleiding van deze vragen merk ik het volgende op.

Het feit dat de invoering van de studiefinancieringsregeling niet tot gedwongen ontslagen heeft geleid kan verklaard worden uit het anticiperend personeelsbeleid dat de Raden van Arbeid de laatste jaren hebben gevoerd. Waar mogelijk is gekozen voor de inzet van tijdelijke arbeidskrachten. Dit beleid werd in eerste instantie ingegeven door de komende automatisering van de AKW-administratie.

Nu de invoering van de studiefinancieringsregeling heeft plaatsgevonden vóór de afronding van de automatisering, zijn gedwongen ontslagen in dit stadium voorkomen. Een en ander impliceert dat de gedwongen ontslagen met name zullen optreden bij de komende automatisering.

Het aantal gedwongen ontslagen bij een automatiseringsoperatie als deze die over meerdere jaren zijn beslag moet krijgen is zeer moeilijk te schatten. Uitgaande van één organisatie, waarin een geïntegreerd personeelsbeleid wordt gecreëerd, een natuurlijk verloop van 6% en een maximale mobiliteit (functioneel en geografisch) zouden ongeveer 500 personen gedwongen ontslagen moeten worden. Indien het natuurlijk verloop hoger blijkt zal het aantal gedwongen ontslagen lager kunnen uitvallen. Dit resultaat moet gezien worden tegen de achtergrond van het verlies van 1900 arbeidsplaatsen.

Overigens zij er nogmaals op gewezen dat aanvaarding van dit wetsvoorstel geen vermindering van de werkgelegenheid tot gevolg heeft. Integendeel, eerst in dat kader kan een maximaal profijt worden bereikt van een geïntegreerd personeelsbeleid.

Ten aanzien van de arbeidscontracten voor bepaalde tijd kan worden opgemerkt dat deze in vrijwel alle gevallen zijn aangegaan voor een periode van zes maanden. Indien en voorzover zulke contracten bestaan op het moment dat dit voorstel kracht van wet krijgt zal dit contract in stand blijven voor de resterende looptijd. De overgang van het personeel naar de SVB heeft geen enkele consequentie voor de huidige personeelsformatie bij de Raden van Arbeid.

De leden van de CDA-fractie informeren naar de maatregelen, welke in voorbereiding zijn om het vertrek van medewerkers te stimuleren.

In verband met de komende personeelsproblematiek hebben de Raden en de vakorganisaties reeds enige tijd geleden afspraken gemaakt welke zijn vastgelegd in het Sociaal Statuut veranderingsprocessen Raden van Arbeid. Dit Sociaal Statuut bevat bepalingen met betrekking tot om-, her- en bijscholing, daarnaast maken ook de wachtgeldregelingen er deel van uit. Op dit moment wordt bij Bank en Raden een scholingsbeleid ontwikkeld om de interne en externe mobiliteit te bevorderen.

Het lid van de RPF-fractie vraagt of de decentralisatie welke in het kader van de automatisering van de AOW/AWW-administratie wordt voorzien, nieuwbouw van de SVB nog wel noodzakelijk maakt.

Het SVB-bestuur heeft zich in verband met de voortgaande ontwikkeling van de organisatie beraden over de vraag welke consequenties hieraan voor de nieuwbouw zouden moeten worden verbonden. Vastgesteld is dat de noodzaak van nieuwbouw onveranderd aanwezig blijft. Bedacht moet daarbij worden dat de SVB thans is gehuisvest in drie panden. Ook bij een verdere decentralisatie van werkzaamheden blijft de ruimtebehoefte zo groot dat de gehele organisatie niet in het huidige, verouderde gebouw kan worden ondergebracht. Tenslotte zij aangetekend dat het bestuur zich bij de besluitvorming heeft gebaseerd op de meest actuele personeelsprognoses, dat wil zeggen uitgaande van de eerdergenoemde overdracht van de gevalsbehandeling van de AOW/AWW in het nieuw te vormen concern. Dit heeft er toe geleid dat het nieuwe gebouw een kleinere oppervlakte zal hebben dan in de oorspronkelijke plannen werd voorzien.

4. Rechtspositionele gevolgen

4.1. De rechtspositie van het personeel

De leden van de fracties van de PvdA, D66, de SGP en de RPF stellen vragen met betrekking tot het Sociaal Statuut van de Raden van Arbeid en de eventuele toekenning van de extra-loonruimte op grond van de Wet arbeidsvoorwaardenontwikkeling gepremieerde en gesubsidieerde sector (WAGGS). De leden van de D66-fractie vragen speciale aandacht voor de positie van vrouwelijke werknemers.

In het verslag van het schriftelijk overleg van 10 november 1986 is bij de beantwoording van vraag 4.1. de stand van zaken met betrekking tot het Sociaal Statuut medegedeeld. Gemeld is dat het Sociaal Statuut, zoals dat door de Raden en vakorganisaties was overeengekomen, op een aantal onderdelen gunstiger was dan de Rijkswachtgeldregelingen. Het bevatte de bepaling dat de Rijkswachtgeldregelingen zoals die luiden in 1984 onverkort van toepassing zouden blijven voor alle veranderingsprocessen die de komende jaren bij de Raden van Arbeid zullen plaatsvinden. Het SVB-bestuur, dat het Sociaal Statuut op grond van de huidige wettelijke bepalingen moest goedkeuren, heeft zich in eerste instantie op het standpunt gesteld dat alleen goedkeuring kon worden verleend, indien voor de daaraan verbonden meerkosten extra-ruimte ter beschikking zou worden gesteld.

De Raden hebben vervolgens samen met de SVB en de SVr een verzoek ingediend voor extra-loonruimte in het kader van de WAGGS om de meerkosten verbonden aan het Sociaal Statuut te kunnen betalen.

Het doet mij genoegen te kunnen meedelen dat het kabinet intussen de besluitvorming heeft afgerond. Besloten is om aan de Raden van Arbeid en de SVB extra ruimte toe te kennen. De toegekende ruimte stelt SVB en Raden in staat om een eenmalige verruimde afvloeiingsmogelijkheid voor personen van 57½ jaar en ouder in het jaar 1987 te financieren. De afvloeiingsregeling zal worden vastgesteld op het niveau van de VUT-regeling voor het Rijkspersoneel. Indien en voorzover in de lopende VUT-uitkeringen aan het Rijkspersoneel wijzigingen worden aangebracht, zullen deze ook hun vertaling vinden in de lopende uitkeringen, toegekend aan het voormalige personeel van Bank en Raden. In die zin is er geen sprake van een garantie, zoals gegeven in de circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken in de circulaire nr. AB 86/U 813 ten aanzien van de wachtgeldregelingen voor het Rijkspersoneel.

Met de toekenning van extra ruimte wordt naar de mening van het kabinet een bijdrage geleverd aan de oplossing van de personeelsproblematiek, welke in 1987 voornamelijk ontstaat als gevolg van de invoering van de Wet op de studiefinanciering.

Met de vakorganisaties is overleg gevoerd over de ontslagvolgorde bij overtolligheid. Daarbij zijn geen speciale regelingen getroffen ter verbetering van de positie van vrouwelijke ambtenaren. Wel is speciale aandacht besteed aan de positie van arbeidscontractanten voor bepaalde tijd, die reeds langere tijd in dienst zijn.

De leden van de PvdA-fractie vragen een nadere toelichting op de zinsnede dat, voor zover aan het Sociaal Statuut financiële consequenties zouden zijn verbonden, deze in de beschikbare ruimte conform de WAGGS zou moeten worden gevonden.

Hiermede wordt bedoeld dat de meerkosten verbonden aan het Sociaal Statuut binnen de bestaande loonruimte, dat wil zeggen door herallocatie, gevonden moeten worden. De werkingssfeer van het Sociaal Statuut was zodanig ruim dat een herallocatie binnen de bestaande ruimte tot een negatieve ruimte voor het resterende gedeelte van het arbeidsvoorwaardenpakket zou leiden.

Er bestaat geen inzicht in de omvang van de financiële consequenties, indien het Sociaal Statuut in zijn oorspronkelijke opzet onverkort van kracht was geworden.

De aanpassing van het Sociaal Statuut aan de definitieve besluitvorming met betrekking tot de beschikbare loonruimte heeft inmiddels plaatsgevonden. Een en ander impliceert, dat de garantie dat de Rijkswachtgeldregelingen 1984 onverkort van toepassing zouden blijven, van de baan is.

De leden van de PvdA- en de SGP-fractie informeren verder naar de gevolgen voor de arbeidsvoorwaarden voor het personeel van de Raden.

De rechtspositieregeling van het SVB-personeel en het personeel van de Raden zijn gebaseerd op de ambtelijke regelingen. Voor beide groepen zijn regelingen van toepassing die volledig vergelijkbaar zijn met het ARAR en het BBRA. Van materiële verschillen is nauwelijks sprake. Voorzover er sprake is van verschillen vallen deze in de secundaire en tertiaire sfeer (bijvoorbeeld de invulling van de arbeidstijdverkortung etc.).

De leden van de PvdA-fractie merken voorts nog op dat op grond van artikel 93 reglement personeel Raden van Arbeid een bredere ontslagbescherming geldt dan op grond van artikel 96 van het ARAR. Dit is naar mijn mening niet het geval. Het reglement van de Raden van Arbeid komt inhoudelijk overeen met het ARAR met dien verstande dat de toepasbaarheid is beperkt tot die Raad van Arbeid, waarmee het dienstverband is overeengekomen. Het enige onderscheid dat in deze relevant is, is dat het dienstjarenbegrip bij het ambtenarenreglement van de Raden van Arbeid tevens dienstjaren doorgebracht bij een ander uitvoeringsorgaan van de sociale verzekeringswetten omvat.

In dit wetsvoorstel is gegarandeerd dat op het moment van invoering de rechtspositieregeling van het personeel van de Raden gelijk blijft. Het moge duidelijk zijn dat het ongewenst is dat verschillen in rechtspositie tussen het SVB-personeel en het voormalige personeel van de Raden in stand blijven. Daarom zal overleg moeten plaatsvinden tussen de SVB en de bonden om te komen tot één rechtspositieregeling die voor het gehele personeel van toepassing is. Gezien het feit dat er sprake is van materieel zeer geringe verschillen heb ik de stellige verwachting dat zulks niet tot grote problemen zal leiden. De onderhandelingen hierover zijn op dit moment nog gaande.

De invloed en de zeggenschap van het personeel op het arbeidsvoorwaardenbeleid kan plaatsvinden door de terugkoppeling van de bonden naar hun achterban zoals die bij arbeidsvoorwaardenonderhandelingen gebruikelijk is. Naar mijn mening is er in dit opzicht geen sprake van bijzondere omstandigheden, waarbij de invloed van het personeel onvoldoende zou zijn gegarandeerd.

4.2. De rechtspositie van de voorzitters

De leden van de fracties van de PvdA, de VVD en D66 gaan in op de rechtspositie van de voorzitters. Zij wijzen er op dat de voorzitters door de Kroon benoemd zijn en dat het ARAR en het BBRA op hen van toepassing is. De leden van de PvdA-fractie stellen dat in deze situatie sprake is of van een dienstbelang, waarbij de ambtenaar een passende andere standplaats krijgt aangeboden in welk geval de ambtenaar op grond van artikel 57, tweede lid, van het ARAR moet worden gehoord, of van overtolligheid als bedoeld in artikel 96, eerste lid, letter b, van het ARAR. Zij constateren vervolgens dat er in dit geval sprake is van ontslag en van rechtswege indiensttreding als directeur.

Naar aanleiding hiervan merk ik het volgende op.

In dit wetsvoorstel wordt voorzien in de opheffing van de Raden van Arbeid. Dit betekent dat de functie van voorzitter van een Raad van Arbeid ophoudt te bestaan. Er is derhalve geen sprake van overtolligheid maar van beëindiging van de aanstelling. In dit opzicht is de situatie niet anders dan in die gevallen in het verre verleden waarbij Raden van Arbeid bij wettelijke maatregel werden opgeheven. Zonder nadere voorziening zouden de voorzitters werkloos worden en, conform hun rechtspositie, een beroep kunnen doen op de wachtgeldregelingen. Teneinde hun positie veilig te stellen is echter in dit wetsvoorstel voorzien in benoeming van rechtswege als directeur van het districtskantoor, dat voorheen hun Raad van Arbeid vormde. Het gaat hierbij dan ook niet, zoals de vragenstellers menen, om een verandering van functie in verband met het dienstbelang bedoeld in artikel 57 van het ARAR, waarbij het betrokken personeel moet worden gehoord. Ik ben van mening dat de gekozen oplossing als een adequate bescherming voor de voorzitters is te beschouwen. Anders dan het personeel van de Raden van Arbeid wordt aan de voorzitters een baangarantie geboden.

De leden van de PvdA-fractie vragen verder nog wat bedoeld wordt met de zinsnede: «dat hun rechtspositie hetzelfde blijft, totdat het bestuur van de SVB krachtens artikel 10 van de wet hun arbeidsvoorwaarden zal hebben vastgesteld». Mutatis mutandis kan daarover hetzelfde worden opgemerkt als datgene wat hiervoor dienaangaande over het personeel van de Raden is meegedeeld.

Als dit wetsvoorstel zal ingaan ondergaat de rechtspositie van de voorzitters geen wijziging. De SVB zal vervolgens één rechtspositieregeling moeten vaststellen voor al het personeel inclusief de directeuren van de districtskantoren. Aangezien voor de voorzitters, het ex-personeel van de Raden en het personeel van de SVB, de ambtelijke regelingen gelden dan wel regelingen, die daarmee overeenkomen, zijn naar mijn mening geen bijzondere problemen te verwachten.

De leden van de VVD-fractie vragen of met de voorzitters overleg is gepleegd over hun nieuwe positie en of zij hiermee hebben ingestemd. Het is mij bekend dat onder de voorzitters de meningen verdeeld zijn over hun nieuwe positie. Er is niet met iedere voorzitter afzonderlijk gesproken. Wel heb ik met het dagelijks bestuur van de Vereniging van Raden van Arbeid gesprekken gehad over de mogelijkheden in het kader van wachtgeld- en VUT-regelingen. Tenslotte volgt hier op verzoek van de leden van de PvdA-fractie een overzicht van de data waarop de voorzitters gepensioneerd worden dan wel – voor zover bekend – van de VUT-regeling gebruik gaan maken.

Overzicht vacatures op 1 januari 1988 voor zover nu reeds bekend

Raad van Arbeid	Datum	Reden
Assen	1 juli 1986	pensionering
Middelburg	1 juli 1986	pensionering
Haarlem	1 december 1986	pensionering
's-Gravenhage	1 maart 1987	pensionering
Eindhoven	1 mei 1987	pensionering
Amsterdam	1 juni 1987	VUT
Leiden	1 augustus 1987	VUT
Maastricht	1 september 1987	pensionering

Voorts merk ik op, dat op 1 januari 1988 van de resterende veertien voorzitters, er zes de leeftijd van 57 1/2 jaar zullen hebben bereikt.

5. Deregulering

De leden van de fracties van de PvdA en de VVD plaatsen kanttekeningen bij de dereguleringsparagraaf in de memorie van toelichting. Zij wekken

de suggestie dat gesteld zou zijn dat centralisatie van de uitvoering zou zijn te beschouwen als een vorm van deregulering.

Ik wijs deze kritiek af. Ik ben het geheel eens met de zienswijze van deze fracties dat de aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving met zich mee brengen dat de uitvoering van wettelijke regeling zoveel mogelijk decentraal dient te geschieden. Ik heb hiervoor al uiteengezet dat bij de aanvaarding van dit wetsvoorstel een kader wordt geschapen waarbij binnen één uitvoeringsorganisatie een grote mate van decentralisatie mogelijk zal zijn. Hier meen ik daarnaar te mogen verwijzen.

Tenslotte zou ik nog eens willen benadrukken dat dit wetsvoorstel zal leiden tot vermindering van regelgeving, met name waar het gaat om het regelen van de verdeling van de werkzaamheden tussen Bank en Raden. Deze verdeling kan binnen de bij wet uitgezette kaders door het SVB-bestuur en de directie worden vastgesteld. Voorts verminderen de bestuurlijke lasten door de opheffing van de Raadscolleges.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf